

Jenna Hellström
ESTEETTÖMÄSTI MATKALLE
Kesäretken suunnittelu ja toteutus kehitysvammaisille

Opinnäytetyö
KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU
Matkailun koulutusohjelma
Maaliskuu 2012

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Tekniikka-liiketalous Kokkola-Pietarsaari	Aika Maaliskuu 2012	Tekijä/tekijät Jenna Hellström
Koulutusohjelma Matkailun koulutusohjelma		
Työn nimi ESTEETTÖMÄSTI MATKALLE – kesäretken suunnittelu ja toteutus kehitysvammaisille		
Työn ohjaaja Katarina Broman	Sivumäärä [28 + 3]	
Työelämäohjaaja Eija Vähäsöyrinki		
<p>Vammaismatkailuun ja esteettömään matkailuun on viimevuosien aikana kiinnitetty paljon huomiota, jotta kaikilla meillä olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet matkan tekoon. Esteettömyys helpottaa kaikkien matkailua, mutta joillekin se on ehdoton edellytys onnistuneen matkailukokemuksen luomiseksi.</p> <p>Opinnäytetyöni toimeksiantajana toimi Pietarsaaren kehitysvammaisten toimintakeskus. Toimintakeskuksessa järjestetään työtoimintaa suomenkielisille kehitysvammaisille ja asiakkaita siellä on 16. Työ oli luonteeltaan toiminnallinen opinnäytetyö ja se koostui teoreettisesta tietoperustasta ja toiminnallisesta osiosta. Työn tarkoituksena oli suunnitella ja toteuttaa retki Pietarsaaren toimintakeskukselle, johon mahdollisimman moni pystyisi osallistumaan omasta toiminta- ja liikkumiskyvystä huolimatta. Retkeä suunnitellessa koottiin neljä eri retkikokonaisuutta, josta toimintakeskus valitsi Vaasan retkikohteeksi. Päivän kestävä kesäretki Vaasaan järjestettiin 1.7.2010. Retkelle osallistui kymmenen toimintakeskuksen asiakasta, yhdeksän työntekijää sekä lisäksi minä retken järjestäjä. Retkellä vierailtiin Edvininpolulla, Vaasan keskustassa sijaitsevassa kauppakeskus Rewell Centerissä ja Sulvan keskikievarissa. Retken päätteeksi suoritettiin kysely laatimani kyselylomakkeen avulla, jonka tarkoituksena oli selvittää henkilökunnan mielipiteitä retkestä ja sen onnistumisesta.</p> <p>Opinnäytetyön teoreettisessa osiossa käsiteltiin toiminnallista opinnäytetyötä, kehitysvammaisuutta ja kehitysvammaisia matkailijoina. Työn toiminnallisessa osiossa käsiteltiin retken suunnittelua ja järjestämistä, esiteltiin retkikohde Vaasa ja retkikohteet sekä kerrottiin tapahtumia retkipäivästä. Tässä osiossa käsiteltiin myös retkeen liittyvän tutkimuksen tulokset. Kyselylomakkeiden vastaukset olivat pääosin positiivista luettavaa. Enemmistö vastaajista oli yhtä mieltä, että retki oli kokonaisuudessaan hyvin onnistunut ja kohderyhmä oli otettu hyvin huomioon retkeä suunniteltaessa.</p>		

Asiasanat

Esteettömyys, kehitysvamma, retki, toiminnallinen opinnäytetyö, vammaismatkailu

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Unit for Technology and Business Kokkola-Pietarsaari	Date March 2012	Author Jenna Hellström
Degree programme Degree Programme in Tourism		
Name of thesis Planning and Implementing a Summer Excursion for Mentally Handicapped Persons		
Instructor Eija Vähäsöyrinki	Pages [28 + 3]	
Supervisor Katarina Broman		
<p>In recent years, disability and accessible tourism have received much attention, aiming at giving everyone the equal possibility to make a journey. Accessibility makes travelling easier for all of us, but for some it can be a prerequisite in order to create a successful experience of the journey.</p> <p>The supervisor of the thesis was the Activity center for mentally disabled in Pietarsaari. The activity center organizes work activities for Finnish-speaking mentally disabled and they have 16 clients. The thesis was a practice-based thesis and it consists of a theoretical framework and a practical section. The purpose of this thesis was to plan and arrange an excursion for Activity center, in which as many as possible would be able to participate, despite their disability in action and movement. In the planning process of the excursion four different trip packages were created, to which the activity center chose Vaasa as the trip destination. A day trip to Vaasa was arranged on 1 July 2010. Ten inhabitants of the Activity center and nine employees took part in the excursion, including the excursion organizer. On the excursion the Edvin path, the shopping center Rewell Center located in the city center of Vaasa, and Solf Tavern were visited. At the end of the trip the questionnaire was conducted, whose aim was to identify employees' views on the excursion and its degree of success.</p> <p>The theoretical framework of this practice-based thesis included mental disability and mentally disabled tourists. In the practical section the planning and arranging of an excursion was discussed, presenting the town of Vaasa which was the destination of the excursion, and the sights along the journey, and also the excursion day and its activities were reported. In this section also the results of the questionnaire were presented. The responses to the questionnaire were mostly positive. The majority of respondents agreed that the trip was successful and that the target group was well catered for when planning the trip.</p>		
Key words Accessibility, disability tourism, excursion, mentally disabled , practice-based thesis.		

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ	3
2.1 Tutkimus osana opinnäytetyöprosessia	3
2.2 Toimintasuunnitelma ja opinnäytetyöpäiväkirja	4
3 KEHITYSVAMMAISUUS	5
3.1 Yleistä kehitysvammaisuudesta	5
3.1.1 Liikuntavammaisuus	6
3.1.2 Autismi	7
3.2 Pietarsaaren suomenkielinen toimintakeskus	7
4 KEHITYSVAMMAISET MATKAILIJOINA	9
4.1 Matkustamisen motiivit	9
4.2 Matkustamiseen liittyvät erityispiirteet	10
4.3 Eryytistarpeiden huomioiminen matkailuyrityksissä	10
4.4 Kehitysvammaisten matkailupalvelut Suomessa	11
5 RETKEN JÄRJESTÄMINEN	13
5.1 Retken suunnittelu ja järjestäminen	13
5.2 Kuljetuksen järjestäminen	16
5.3 Retkestä tiedottaminen	17
5.4 Kyselylomakkeen laatiminen	18
6 RETKIKOHDE VAASA	20
6.1 Vaasa	20
6.2 Vierailukohteet	21
6.3 Retkellä Vaasassa 1.7.2010	23
7 RETKEEN LIITTYVÄN TUTKIMUKSEN TULOKSET	25
8 POHDINTA	26
LÄHTEET	27
LIITTEET	
KUVIOT	
KUVIO 1. Vaasan sijainti	20
KUVIO 2. Polulla riitti paljon katseltavaa	22
KUVIO 3. Pitkin Edvininpolkua	22

KUVIO 4. Ulkoilmataideteoksia polun varrelta	23
KUVIO 5. Ruokailu Sulvan kestikievarissa	24
KUVIO 6. Kestikievarin isännän Tapanin musiikki-esitys	24

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on perehtyä kehitysvammaisuuteen ja kehitysvammaisten mahdollisuuksiin matkailla Suomessa. Opinnäytetyön toimeksiantaja on Pietarsaaren suomenkielinen toimintakeskus ja yhteyshenkilönä toimintakeskuksen johtaja Eija Vähäsöyrinki. Opinnäytetyöprosessissa tulen suunnittelemaan päivän kestävä retken Pietarsaaren suomenkielisen toimintakeskuksen asiakkaille ja henkilökunnalle. Työn tarkoituksena on suunnitella ja toteuttaa retki, johon mahdollisimman moni toimintakeskuksen asiakkaista pystyisi osallistumaan omasta liikkumis- ja toimintakyvystä huolimatta. Opinnäytetyön tekijänä tulen myös osallistumaan retkelle. Retken kohderyhmänä ovat kehitysvammaiset ja se luo haastetta retken suunnitteluun. On erityisen tärkeää, että jokaisen yksilön tarpeet ja vaatimukset otetaan huomioon jo varhain retkeä suunniteltaessa ja myös toteutettaessa. Retken päätteeksi suoritetaan toimintakeskuksen työntekijöille pienimuotoisen kysely retken onnistumisesta. Kyselyn tavoitteena on saada palautetta, siitä miten retki oli onnistunut ja kuinka tyytyväisiä kohderyhmä oli retkeen.

Työ koostuu teoreettisesta tietoperustasta sekä toiminnallisesta osiosta. Teoreettisessa tietoperustassa aluksi käsitellään toiminnallista opinnäytetyötä. On hyvä käsitellä opinnäytetyön luonne alussa, jotta lukija saa kuvan siitä, millainen opinnäytetyö on. Kolmannessa luvussa kerrotaan kehitysvammaisuudesta sekä liikuntavammaisuudesta ja autismista, jotka esiintyvät usein kehitysvamman lisävammana tai -sairautena. Luvussa kolme esitellään myös toimeksiantajani sekä opinnäytetyöni kohderyhmän. Työssäni käsitellään myös kehitysvammaisia matkailijoina, mitkä ovat heidän matkustamisen motiivit, mitä asioita tulee ottaa huomioon kun matkustaa kehitysvammaisen kanssa sekä minkälaisia erityistarpeita matkailuyrittäjän tulee huomioida vammaismatkailijoita varten. Luvussa neljä kerrotaan kehitysvammaisille kehitetyistä matkailupalveluista Suomessa. Työn toiminnallisessa osiossa kerron retken suunnittelusta ja sen järjestämisen eri vaiheista. Luvussa viisi esitellään myös retkikokonaisuudet, joita suunnittelin työn kohderyhmälle. Kuudennessa luvussa esitellään lähemmin retkikohteet, johon järjestetty kesäretki suuntautui sekä kerron itse retkestä ja sen

tapahtumista. Työn loppupuolella käsitellään myös retkeen liittyvän kyselyn tulokset retken onnistumisesta sekä pohditaan omaa onnistumista opinnäytetyöprosessissa.

Valitsin vammaismatkailun opinnäytetyöaiheeksi, koska esteettömyyteen matkailussa on viime vuosien aikana kiinnitetty yhä enemmän huomiota. Suomessa on suuri ryhmä, joka ei pysty nauttimaan vapaasti matkailusta ja uskalla lähteä matkalle, koska pelkää rajoitteita, jotka saattavat tulla esteeksi matkan teossa. Mielestäni jokaisella meistä täytyisi olla samanlaiset mahdollisuudet matkailla omasta liikkumis- ja toimintakyvystä huolimatta.

2 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

Vilkan ja Airaksisen (2003, 9) mukaan toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä ja järjeistämistä. Toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyy toiminnallinen osuus eli produkti sekä opinnäytetyöraportti eli opinnäytetyöprosessin raportointi tutkimusviestinnän keinoin. Toiminnallinen osuus eli produkti voi olla esimerkiksi jonkin tuotteen, oppaan, tapahtuman tai kansion suunnittelua ja toteuttamista. Tässä opinnäytetyössä toiminnalliseen osuuteen kuuluu retken järjestäminen sekä siihen kuuluvien lisämateriaalien tuottaminen.

2.1 Tutkimus osana opinnäytetyöprosessia

Toiminnallisessa opinnäytetyössä tutkimuksellinen osuus kuuluu tuotteen tai tapahtuman toteutustapaan. Toteutustapa voi tarkoittaa keinoja, joita tarvitaan esimerkiksi ohjeistuksen valmistukseen tai tapahtuman järjestämiseen. Tutkimuksellisen menetelmän käyttö ei ole välttämätöntä toiminnallisessa opinnäytetyössä, mikäli työmäärä ylittää opinnäytetyön laajuuden. Toiminnallisessa opinnäytetyössä pyritään käyttämään valmiita tutkimusmenetelmiä perustasolla. Tämä tarkoittaa sitä, että määrällisessä tutkimusmenetelmässä aineisto kerätään lomakemuodossa postitse, puhelimitse tai paikalla. Tutkimuksen analyysi toteutetaan perustason tunnusluvuilla kuten esimerkiksi prosentteina ja esitetään taulukoin ja kuvioin. Laadullisessa tutkimusmenetelmässä aineiston keräämisen keinona käytetään lomake- tai teemahaastattelua yksilöille tai ryhmille. Analyysissä tulokset teemoitellaan tai tyypitellään. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tutkimuksen tuloksia ei ole aina välttämätöntä analysoida yhtä tarkasti ja järjestelmällisesti kuin tutkimuksellisessa opinnäytetyössä. Tutkimusta käytetään lähinnä tiedonhankinnan apuvälineenä ja apuna selvitysten tekemisessä. (Vilka & Airaksinen 2010, 56-57.)

Opinnäytetyössäni tulen käyttämään laadullista tutkimusmenetelmää tutkimusprosessissa. Laadullinen tutkimusmenetelmä on toimiva selvityksen toteuttamisessa, kun tavoitteena on ilmiön kokonaisvaltainen ymmärtäminen. Laadullisessa tutki-

muksessa aineiston määrä ei ole tärkeää vaan aineiston laatu. Laadun kriteerinä on aineiston monipuolisuus sekä se, kuinka hyvin se vastaa toiminnallisen opinnäytetyön sisällöllisiin tavoitteisiin ja kohderyhmän tarpeisiin. (Vilkkä & Airaksinen 2010, 63–64.) Omassa tutkimuksessani tavoitteena on saada tietoa kesäretken onnistumisesta. Tietojen keruun menettelytapana tulen käyttämään kyselyä, jossa tiedonantajat täyttävät itse heille esitetyn kyselylomakkeen. Kyselyn tulen toteuttamaan retkipäivän päätteeksi, jolloin jaan lomakkeet toimintakeskuksen henkilökunnalle vastattaviksi.

2.2 Toimintasuunnitelma ja opinnäytetyöpäiväkirja

Toiminnallista opinnäytetyötä tehdessä tulisi pitää opinnäytetyöpäiväkirjaa, joka on henkilökohtainen sanallisessa tai kuvallisessa muodossa tai molemmissa olevaa opinnäytetyöprosessin dokumentointia. Opinnäytetyöpäiväkirja toimii ikään kuin kirjoittajan muistina ja raportin kirjoittamisen tukena, sillä opinnäytetyöprosessin ollessa laaja on hankala muistaa millaisia ratkaisuja eri vaiheissa tehtiin. Tekijä itse valitsee millainen opinnäytetyöpäiväkirja on ja mikä on itselleen toimivin tapa pitää sitä. Se voi olla esimerkiksi vihko tai tietokoneen tiedosto. Opinnäytetyöpäiväkirjaan on hyvä merkitä ohjauskäynnit ja tapaamiset toimeksiantajan kanssa sekä kirjata pääpiirteittäin niiden sisältö. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 19.)

Opinnäytetyöprosessin tukena olen käyttänyt opinnäytetyöpäiväkirjaa. Opinnäytetyöpäiväkirjaan olen merkinnyt muistiinpanoja, päivämääriä sekä kirjannut tärkeitä vaiheita prosessin aikana. Projektisuunnitelmaan olen merkinnyt otteita opinnäytetyöpäiväkirjastani (LIITE 3). Opinnäytetyöpäiväkirja kertoo kuinka olen edennyt opinnäytetyöprosessin aikana.

3 KEHITYSVAMMAISUUS

Tässä luvussa kerrotaan kehitysvammaisuudesta, joka tarkoittaa vammaa tai vauriota ymmärtämis- tai käsityskyvyn alueella. Luvussa kerrotaan myös liikuntavammaisuudesta sekä autismista, jotka ovat esiintyvät yleisesti lisävammoina ja -sairauksina kehitysvammaisilla. On tärkeä kertoa tästä vammasta, koska työni käsittelee kehitysvammaisten rajoitteita, mahdollisuuksia matkustaa sekä heille tarjottuja matkailupalveluita Suomessa.

3.1 Yleistä kehitysvammaisuudesta

Kehitysvammaisuus määritellään toimintakyvyn laaja-alaiseksi rajoittuneisuudeksi. Kehitysvammaisilla ilmenee erilaisia vaikeuksia oppia ja ylläpitää päivittäiseen elämään liittyviä toimia. Kehitysvamma voi johtua syntymää edeltävistä syistä, synnytyksen yhteydessä tapahtuneista komplikaatiosta tai lapsuusiän sairauksista tai tapaturmista. Kehitysvamma ilmenee ennen 18. ikävuotta. Suomessa on arviolta noin 35 000 kehitysvammaista ihmistä. (Kehitysvammaisten tukiliitto ry 2010; Kehitysvammahuollon tietopankki 2010.)

Kehitysvammaisten vammaisuusaste vaihtelee yksilöittäin. Lievä kehitysvammaisuus ilmenee usein esimerkiksi oppimisvaikeutena. Kehitysvammaisuuden asteen mittarina on käytetty kansainvälisen tautiluokituksen älykkyyssosamäärän mukaista ryhmittelyä. Lievästi kehitysvammaisten älykkyyssosamäärä on 50–69 välillä, keskiasteinen kehitysvamma 35–49 välillä, vaikea kehitysvamma 21–34 välillä ja syvän kehitysvamman älykkyyssosamäärä alle 20. Älykkyyssosamäärän mukainen ryhmittely ei kuitenkaan vastaa kehitysvammaisten todellista suoriutumista elämässä. Lievästi kehitysvammaiset ymmärtävät oman erilaisuutensa ja he joutuvat usein kokemaan huonommuutta. Tämä vaikuttaa heidän itsetuntoonsa, jonka vuoksi lievästi kehitysvammainen tarvitsee tukea ja ohjausta. Lievästi kehitysvammaiset pystyvät luomaan sosiaalisia suhteita, mutta syrjäytymisen riski on kuitenkin suuri. Keskiasteinen kehitysvamma aiheuttaa laajempia viiveitä kuin lievä

kehitysvamma. (Malm, Matero, Repo & Talvela 2004, 176; Kehitysvammahuollon tietopankki 2010.)

Kehitysvammaisella henkilöllä voi esiintyä lisäksi erilaisia lisävammoja ja -sairauksia. Niillä on usein kehitysvammaisuuden kanssa sama syy. Lisävammat vaikeuttavat usein liikkumista, puhetta tai vuorovaikutusta muiden ihmisten kanssa. Tavallisimpia lisävammoja kehitysvammaisella ovat liikuntavammat, cp-vamma, mbd eli lievän aivotoiminnan häiriö, puhehäiriöt, aistivammat, epilepsia, psyykkiset häiriöt sekä muut sairaudet kuten esimerkiksi sydänvika. (Kehitysvammaisten tukiliitto ry 2010; Luoto 2010.)

3.1.1 Liikuntavammaisuus

Vammaisuuden muodoista liikuntavammaisuus on yleisin. Ihmisen liikkumista voivat rajoittaa lyhytaikaiset ja tilapäiset vammat esim. selän kipu, pitkäaikaista liikkumista vaikeuttavat vammat esim. tapaturmat sekä synnynnäiset kehityshäiriöt ja -vauriot. (Malm ym. 2004, 253.)

Vammautuneita ja liikuntavammaisia ihmisiä on Suomessa runsaasti, arviolta noin 500 000. Liikuntavammaiset joutuvat vammansa tai sairautensa vuoksi käyttämään erilaisia apuvälineitä liikkuaakseen, kuten keppiä tai pyörätuolia. Liikuntavammaisille kehitettyjen apuvälineiden tarvitsema tila on otettava huomioon, jotta liikkuminen olisi esteetöntä. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi ovien, kynnysten ja käytävien tulee olla suunniteltuja siten, että liikuntavammaisen pystyy liikkumaan pyörätuolilla. Pyörätuolilla liikkuvan ihmisen tulee etukäteen ottaa huomioon liikkumista haittaavat esteet liikkueessaan vierailta paikoilla. (Malm ym. 2004, 253.)

3.1.2 Autismi

Autismi tarkoittaa neurobiologisen keskushermoston kehityshäiriötä, jonka vaikutukset näkyvät henkilön käyttäytymisessä ja vuorovaikutuksessa. Autismin oireita ovat puutteellinen tai poikkeava sosiaalinen vuorovaikutus ja kommunikaatio, ra-

joittunut ja toistava käyttäytyminen sekä poikkeaa reagoiminen aistiärsykkeisiin. Noin puolelle autisteista ei kehity puhetta. Autistisia piirteitä saattaa liittyä myös erilaisiin oppimishäiriöihin. (Malm ym. 2004, 219-220; Autismi- ja Aspergerliitto ry, 2010.) Autistiset oireet ovat yleisimpiä kehitysvammaisilla. Kehitysvammahuollon tietopankin mukaan vuonna 2004 75 prosenttia autisteista oli kehitysvammaisia. (Kehitysvammahuollon tietopankki, 2010.)

Autistinen henkilö tarvitsee selkeän järjestyksen elämäänsä. Autistisen on tärkeä tietää, kuinka asiat etenevät päivän aikana eikä päivään tule suuria muutoksia. Autistiselle henkilölle toimivat vain yksilölliset ratkaisut, sillä jokainen autisti on erilainen ja sen kirjo on laaja. Autistinen henkilö tarvitsee usein henkilökohtaisen avustajan. (Kaski, Manninen, Mölsä & Pihko 2001, 126–127.)

3.2 Pietarsaaren suomenkielinen toimintakeskus

Opinnäytetyöni toimeksiantajani on Pietarsaaressa toimiva kehitysvammaisten toimintakeskus ja siellä yhteyshenkilönä toimintakeskuksen johtaja Eija Vähäsöyrinki. Toimintakeskus on paikka, jossa järjestetään työtoimintaa suomenkielisille kehitysvammaisille. Toimintakeskuksessa on 16 asiakasta ja kahdeksan työntekijää. Neljä asiakasta tarvitsee henkilökohtaista avustajaa ja kolmella on käytössään pyörätuoli. Kommunikointi asiakkaiden ja henkilökunnan välillä tapahtuu käyttäen puhetta, viittomia, kuvia ja esineitä. (Vähäsöyrinki 2010.)

Viikkojen kulkua ohjaa selkeä strukturoitu päiväjärjestys, joka pitää sisällään esim. ryijyjen solmimista, poppanoiden kutomista, pienimuotoisten puutöiden tekemistä, koritehtäviä ja alihankintatöiden tekemistä. Toimintakeskuksessa työt valmistetaan aina huolella ja tarkasti. Työn teon ohessa toimintakeskuksessa pidetään myös yhteisiä laulu- ja jumppatuokioita. Toimintakeskus on paikka, jossa kaikki auttavat toisiaan. Siellä jokainen saa tuntea itsensä hyväksytyksi ja tärkeäksi. (Vähäsöyrinki 2010.)

Valitsin kohderyhmäksi Pietarsaaressa toimivan toimintakeskuksen asiakkaat ja henkilökunnan. Kohderyhmä koostuu 16 asiakkaasta ja 8 työntekijästä. Kohde-

ryhmän ikäjakauma on 23–60 vuotta. Retkelle osallistuvien lukumäärä selviää lähempänä matkaa, sillä oletetaan, että kaikki eivät pysty osallistumaan retkelle erilaisten syiden takia.

4 KEHITYSVAMMAISET MATKAILIJOINA

Tässä luvussa käsitellään kehitysvammaisia matkailijoina, heidän motiiveitaan matkustaa, millaisia seikkoja tulee ottaa huomioon kun he matkailevat sekä minkälaisia erityistarpeita matkailuyrittäjän tulee huomioida vammaismatkailijoita varten.

4.1 Matkustamisen motiivit

Matkustamiseen on useimmilla ihmisillä jokin syy. Seuraavassa tarkastellaan ensisijaisia motiiveja matkustamiseen, jotka ilmaisevat, miksi lähdemme matkalle yli-päättänsä.

Ensisijaisia motiiveja ovat:

- Työhön liittyvä matkustus
- Fyysiset ja fysiologiset matkustuksen syyt
- Kulttuuriset ja psykologiset syyt
- Sosiaaliset, henkilöiden väliset ja etniset syyt
- Viihde, huvittelu, nautinto ja ajanviete
- Uskonnolliset matkustamisen syyt

Mielekäs ja virkistävä aktiiviloma tai lepo toisella paikkakunnalla kuntouttaa ihmisiä. Hyvä loma voi myös poistaa eristäytyneisyyttä, yksinäisyyttä ja vammaisuudesta, sairaudesta ja vanhuudesta aiheutuvia sopeutumisongelmia. (Taskila 2007, 9.) Kehitysvammaisten henkilöiden matkustamiset syyt ovat usein samoja kuin kenellä tahansa. Esimerkiksi fyysiset syyt matkustamiseen voivat olla toimintakyvystä huolehtiminen, lepo ja arjesta irrottautuminen, kulttuuriset syyt matkustamiseen voisivat olla teatterissa ja konsertissa käynti, sosiaaliset syyt matkustamiseen voisivat sen sijaan olla sukulaisten ja ystävien luona vierailu. (Verhelä & Lackman 2003, 25–26.)

4.2 Matkustamiseen liittyvät erityispiirteet

Matkustettaessa kehitysvammaisten kanssa on otettava huomioon useita eri seikkoja, sillä jokaisella yksilöllä on omat tarpeensa. Ennen matkaa on tärkeää ottaa selvää etukäteen paikoista, jossa tullaan vierailemaan, että ne ovat esteettömiä, mikäli matkassa on esimerkiksi liikuntavammainen. Lyhyesti sanottuna esteettömyys on fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön toteuttamista siten, että jokainen yksilö voi ominaisuuksistaan riippumatta toimia yhdenvertaisesti muiden kanssa. Matkailukohteen toimintaympäristön esteettömyys helpottaa matkailua ja luo puitteet onnistuneelle matkailukokemukselle. (Suomi kaikille 2012.)

Kehitysvammaisen henkilön matkustaessa on hänellä hyvä olla avustaja mukana, sillä matkan aikana eteen voi tulla yllättäviä asioita, vaikka matka olisi etukäteen hyvin suunniteltu. On myös hyvä varata runsaasti aikaa, eikä ohjelmaa tule olla liikaa. Suuria tapahtumia ja paikkoja, joissa on paljon ihmisiä, on syytä välttää, jotta matka sujuisi joustavasti. (Taskila 2007, 8-9.) Ennen matkaa on hyvä selvittää, että vierailtavassa kohteessa on riittävästi tilaa, kulkuväylät ovat tarpeeksi leveät, ovet ovat helposti aukeavia ja WC- ja majoitus-tilat ovat esteettömiä. Edellä mainituista seikoista on helppo ottaa selvää esimerkiksi Internetistä. (Suomi kaikille 2012.)

4.3 Erityistarpeiden huomioiminen matkailuyrityksissä

Perustuslaki (6§ Syrjinnän kieltö) kieltää syrjinnän muun muassa vammaisuuden perusteella (Finlex 2012.), täten matkailuyrittäjien tulisi huomioida vammaiset ihmiset samalla tavoin kuin muut matkailijat. Vammaisten matkailijoiden tulee päästä yrityksen tiloihin, saavuttaa yrityksen tuotteet ja pystyä käyttämään yrityksen tarjoamia palveluita. On tärkeää, että matkailuyritys on kiinnittänyt huomiota, että opasteet ovat selkeitä ja tekstikoko on suuri, palvelutiski on matala, ovet ovat kevyitä tai automaattisia sekä tiloissa ei ole turhia esteitä. (Suomi kaikille 2010; Lindstedt 2012.)

Jokaisella ihmisellä tulee olla oikeus itsenäiseen asioiden hoitamiseen, siinä määrin kun se on mahdollista. Näin ollen matkailuyrittäjien tulisi myös muistaa, että vammaiset matkailijat ovat oikeutettuja saamaan yhdenvertaista palvelua, sillä vammaisen matkailijan asioidessa toiminta on usein hitaampaa ja vaatii henkilökunnalta kärsivällisyyttä ja ymmärrystä. (Luoto, 2010.)

Esteetön ympäristö on monille ihmisryhmille välttämätön, mutta se voi myös helpottaa paljon muitakin tilojen käyttäjiä. Esimerkiksi tilojen huolto ja tavaroiden kuljetus yleensä helpottuu, kun yrityksen tiloissa ei ole esteitä. Esteettömät tilat eivät yleensä maksa rakennusvaiheessa enempää, mutta vaativat tarkkaa suunnittelua ja suunnitelmien toteuttamista. Pitkällä aikavälillä esteettömyys tulee edullisemmaksi, sillä tilat ovat toimivia ja ne eivät tarvitse muutoksia. Esteettömät tilat lisäävät sujuvuutta ja nopeutta sekä mahdollistavat itsenäisen asioimisen henkilölle, joka tarvitsee usein apua huonosti toimivissa tiloissa. (Invalidiliitto Ry 2010.)

4.4 Kehitysvammaisten matkailupalvelut Suomessa

Viime vuosien aikana kehitysvammaiset ja liikuntavammaiset matkailijat on otettu erityiseen huomioon suunniteltaessa kotimaan matkailupalveluja. On huomattu, että vammaiset ja heidän perheenjäsenensä ovat suuri matkailijaryhmä, joiden tarpeet on huomioitava. Matkailun saralla on syntynyt useita yrityksiä ja palvelun tuottajia, jotka tarjoavat matkailupalveluja vammaismatkailijoille. Erilaiset aktiviteettiyritykset ovat myös huomioineet vammaismatkailijat ja tarjoavat heille muun muassa esteettömiä kuntopolkuja, ratsastusta, kalastusta ja mönkijäsafareja. Yritysten henkilökunta on ammattitaitoista ja he takaavat turvallista ja esteetöntä liikuttamista luonnossa sekä harrastusten parissa.

Rullaten ry on julkaissut teoksen Esteetöntä matkailupalvelua Suomessa 2009, johon on koottu esteettömiä matkailupalveluja, kuten esimerkiksi majoitus-, ravin-

tola-, aktiviteettipalveluita tarjoavia yrityksiä ympäri suomea. Internetissä sijaitseva Suomi kaikille -sivusto auttaa myös vammaismatkailijoita matkan suunnittelussa ja esteettömien matkakohteiden löytämisessä.

5 RETKEN JÄRJESTÄMINEN

Tässä pääluvussa kerrotaan kesäretken suunnittelun eri vaiheista, kuljetuksen järjestämisestä, retkestä tiedottamisesta sekä kyselylomakkeen laatimisesta.

5.1 Retken suunnittelu ja järjestäminen

Helmikuussa 2010 otin yhteyttä Pietarsaaren toimintakeskuksen johtajaan Eija Vähäsöyrinkiin kysyäkseni mahdollisuutta suunnitella ja toteuttaa toimintakeskuksen henkilökunnalle ja sen asiakkaille kesäretken osana opinnäytetyötäni. Eija innostui ajatuksesta ja suostui heti ehdotukseeni. Eija kertoi, että perinteisesti koko toimintakeskus on vuosittain ollut pienellä yhteisellä retkellä.

Sovimme toimeksiantajani kanssa, että suunnittelen heille muutaman retkikokouksen, joista he voivat henkilökunnan kanssa valita mieluisimman retkikohteeksi. Olimme yhdessä suunnitelleet, että retki olisi päivän mittainen ja se suuntautuisi Pietarsaaren lähialueelle. Retkiajankohdaksi sovimme jonkin päivän kesäkuun viimeisellä viikolla, sillä tämän jälkeen toimintakeskus jäi kuukauden mittaiselle kesälomalle. Olimme toimeksiantajani kanssa yhdessä sitä mieltä, että kesäretki olisi hyvä järjestää kyseisenä ajankohtana, jonka jälkeen kaikkien olisi mukava jäädä kesälomalle.

Huhtikuussa ja toukokuussa tutustuin lähialueiden matkailutarjontaan sekä tutkiskelin esitteitä ja Internet-sivuja, joihin kesäretkemme voisi suunnata. Suunnittelussa tärkeää oli, että Pietarsaaren ja retkikohteen välimatka ei olisi liian suuri, muutoin matkustamiseen kuluisi liian paljon aikaa päivän mittaisella retkellä. Halusin myös suunnitella toimintakeskuksen porukalle jotain uutta, jossa he eivät aiemmin ole olleet retkellä. Suunnitteluvaiheessa täytyi myös ottaa huomioon, että retkikohteet ovat esteettömiä, ja että retkestä aiheutuvat kustannukset olisivat kohtuullisia. Retkiohjelman tuli olla myös kohderyhmälle sopivaa, jotta kaikki pystyvät osallis-

tumaan siihen omasta toimintakyvystä huolimatta. Päivän rakenne tulisi pysyä melko samankaltaisena kohderyhmälle kuin tavalliset arkipäivät tarkoittaen, että lähtö retkelle alkaa suunnilleen samaan aikaan kuin normaalisti arki-aamuina sekä paluu Pietarsaareen samoihin aikoihin, kuin asiakkaat tapaavat lähteä toimintakeskukselta arkisin. Kahvi- ja ruokatauot täytyi myös tarkasti miettiä, että ne noudattaisivat samaa rytmiä.

Kesäkuun alussa lähetin sähköpostitse retkiehdotukset toimeksiantajalleni. Retkiesimerkkeihin jätin pieniä aukkoja, jotta ohjelmaa voi muuttaa tai lisätä toimintakeskuksen henkilökunnan toiveiden mukaan. Seuraavaksi esittelen neljä retkiehdotuskokonaisuutta, joista toimintakeskus valitsi sopivimman retkikohteen.

Retkiesimerkki 1: Kälviä-Kokkola

- Toivosen eläinpuisto ja talonpojanmuseo (Kälviä)
 - Kahvitauko eläinpuiston kahvilassa
 - Antiikkiautojen ja traktorien esittely
 - Inva-wc, ramppi, jonka avulla pääsee lähes kaikkien rakennusten sisään
 - Ruokailu
- Mustakari in Memories (Ohjelma alkaa klo 19.00)
 - Hauli Bros, Viescar Band, Suurlähettiläät

Retkiesimerkki 2: Kälviä-Kalajoki

- Toivosen eläinpuisto ja talonpojanmuseo (Kälviä)
- Kahvitauko eläinpuiston kahvilassa
- Antiikkiautojen ja traktorien esittely
- Inva-wc, ramppi, jonka avulla pääsee lähes kaikkien rakennusten sisään
- Kalajoen hiekkasärkille

- Ruokailu ravintola Kaptenska:ssa (Ala Carte) / Buffet Fanissa
- JukuPark
- Lankkupolku (1,2 km leveä osuus)
 - Rantamaisemaan tutustuminen, mahdollisuus järjestää jotain omaa aktiviteettia esim. renkaan heittoa.
 - Polun varressa lintutorni, kota ja tulentekopaikka (mahdollisuus juoda iltapäiväkahvit)

Retkiesimerkki 3: Vaasa-Mustasaari

- Edvinin taidepolku ja Korsukylä (2 km keskustasta)
 - Puu- ja metallipatsaita. Yli 100 nimettyä teosta tai teoskokonaisuutta.
- Kahvitauko keskustan kahvilassa
- Ruokailu Kestikievari Sulvassa (Mustasaari, 15 km Vaasasta)
 - Ramppi, ei Inva-Wc:tä, WC on tilava, mahtuu pyörätuoli + avustaja
 - Ohjelmaa teeman mukaan (kesto noin 2h)
 - Teemoina:
 - Mexikolainen fiesta-ilta (Vieraat puetaan ponchoon ja sombreroon. Teemaan kuuluvaa musiikkia sekä hauskoja leikkimielisiä kilpailuja)
 - Viikinkipeijaiset (Vieraat puetaan viikinkiriepuun ja kaikille pannaan viikinkikypärä päähän. Musiikki on irlantilaistyyppistä. Ohjelmassa mm. muutama ikivanha viikinkirituaali ja yhteislaulua)
 - Häjyt tuloo! Suomi-ilkamat (Vieraat puetaan Suomiviittaan sekä Wäinämöinen-lakkeihin. Musiikkia iskelmästä poppiin. Ohjelmassa mm. karaoke.)

Retkiesimerkki 4: Power Park

- Kahvitauko (Matkan aikana voimme esim. pysähtyä taukopaikalle juomaan kahvit tai vaihtoehtoisesti pitää kahvitauon huvipuiston kahvilassa)
- Röllikylä Satumaa

- Elokvasta tuttuja näyttäviä röllikylän rakennuksia, erilaisia vempaimia sekä Rölli-hahmo ja Milli Menninkäinen.
- Ruokailu Park Hotel Härmässä
 - Lounas
 - Inva-wc
- Hevoskeskus
 - Mahdollisuus kokeilla istua hevosen selässä ja talutusratsastusta
 - Tallin henkilökunta kertoo hieman tallin hevosista ja tarkoituksena on, että halukkaat saavat itse kokeilla harjata tallin hevosia.

Retkiehdotukset lähetettyäni toimintakeskuksen henkilökunta teki päätöksen tulevasta retkikohteesta jo muutaman päivän sisällä. Henkilökunnan mukaan kaikki retkiehdotukset olivat omalla tavallaan mielenkiintoisia, mutta he olivat yhdessä päätyneet retkiesimerkki 3.een eli Vaasan retkeen. Retkikohteen päätettyä retkipäiväksi sovimme torstai 1.7.2010. Toimintakeskus varmisti samalla myös lopullisen retkelle osallistujamäärän, joka oli kymmenen asiakasta, kahdeksan työntekijää sekä minä. Yhteensä meitä oli 19 retkeläistä. Tämän jälkeen otin yhteyttä Sulvan kestikievariin varatakseni ryhmällemme ruokailun sekä teemaksi valitsimme Mexikolaisen fiesta-illan.

5.2 Kuljetuksen järjestäminen

Retkikohteen ja retkipäivän päätettyä aloin heti suunnitella kuljetusta Vaasaan. Retkelle osallistujia oli yhteensä 19 henkilöä, joista yksi istui pyörätuolissa. Toimintakeskuksen henkilökunnalta sain ehdotuksen kuljetusvaihtoehdosta, josta heillä oli kokemusta aiemmista retkistä. Toimintakeskuksen oma ehdotus oli, että lähettäisin tarjouspyynnön reitille Pietarsaari – Vaasa - Pietarsaari pyörätuolipaikkaisesta pikkubussista, jossa toimintakeskuksen asiakkaat matkustaisivat, linja-autoyhtiö Ekmanille. Henkilökunta ja minä sen sijaan matkustaisimme Vaasaan vuokratulla

tilataksilla. Toimintakeskuksen henkilökunnalla on paljon kokemusta tämän kaltaisten retkien järjestämisestä ja heidän mukaansa edellä mainittu vaihtoehto on osoittautunut onnistuneeksi ja edulliseksi tavaksi matkustaa. Mielestäni ehdotus oli hyvä, sillä matkaseurue oli melko pieni ja sen vuoksi ei olisi kannattanut tilata esimerkiksi suurta linja-autoa, johon olisimme mahtuneet kaikki. Lisäksi tällä kuljetusvaihtoehdolla kuljetuskustannukset olivat kohtuulliset. Hintavertailun vuoksi lähetin myös tarjouspyynnön linja-autoyhtiö Oskar Haglundille heidän omien Internet-sivujen kautta.

Tarjouspyynnön Linja-autoyhtiö Ekmanille lähetin yrityksen omien Internet-sivujen tarjouspyyntölomakkeen kautta. Tarjouksen sain sähköpostiini seuraavana päivänä. Puhelimitse olin yhteydessä paikalliseen taksiyrittäjään vuokrataksemme tilataksin. Toimintakeskus oli aiemmin vuokrannut saman tilataksin ja hän suostui heti vuokrauskyselyyni. Tarjoukset saatuani olin yhteydessä Eijaan vahvistaakseni kuljetukset hänen kanssaan.

5.3 Retkestä tiedottaminen

Viikkoa ennen retkipäivää vein toimintakeskukselle ilmoituksen (LIITE 2), jonka olin tehnyt tulevasta retkestämme. Ilmoituksen tarkoituksena oli, että se laitetaan toimintakeskuksen ilmoitustaululle, ja että se informoi kohderyhmää tulevasta retkestä.

Ilmoitus oli A4-kokoinen, värikäs, selkeä ja mielenkiintoa herättävä mainostyyppinen lehtinen. Sivun yläreunassa oli otsikko suurin värikkäin kirjaimin Kesäretki Vaasaan 1.7.2010. Otsikon alla oli kaksi värikästä kuvaa Vaasan torista ja meksikolaiseen fiesta-iltaan viittaava ruoka-aiheinen kuva. Kuvien alla oli tietoja päivän ohjelmasta, vierailukohteista sekä aikataulu. Ilmoituksen fonttina oli Comic Sans MS koko 14. Sivun alareunassa oli kolmas kuva, jossa oli Edvinin polulta löytyvä ulkoilmataideteos sekä teksti lihavoidun kirjaimin: Tervetuloa retkelle! Ilmoituksen alhaalta löytyi myös merkintä, jossa kerroin, että lisätietoja retkestä antaa toimintakeskuksen johtaja Eija. Omia yhteystietoja en laittanut ilmoitukseen, sillä koin,

että Eija pystyi antamaan tarvittavia lisätietoja retkestä. Pyysin Eijaa olemaan miinuun suoraan yhteydessä, mikäli retkestä ilmeni kysymyksiä, joihin hän ei osannut vastata. Toimintakeskuksen henkilökunta teki lisäksi pienen ilmoituksen tulevasta retkestä, joka lähetettiin tiedoksi asiakkaiden perheille.

5.4 Kyselylomakkeen laatiminen

Kyselylomakkeen (LIITE 1) avulla halusin saada Toimintakeskuksen henkilökunnan mielipiteitä retkestä ja sen onnistumisesta. Halusin saada myös palautetta retken suunnittelusta ja toteuttamisesta.

Kyselylomakkeen avulla voidaan kerätä sekä määrällistä että laadullista tietoa. Lomakkeen tulisi olla ulkonäöltään sellainen, että se houkuttelee vastaamaan. Lisäksi lomakkeessa tulee olla selkeät vastausohjeet. Lomake ei saa olla liian pitkä, mutta sen avulla tulee voida kerätä tarpeeksi hyödynnettävää tietoa. Kysymysten tulee olla muotoiltu selkeästi ja ymmärrettävästi, eivätkä ne saa olla johdatteluvia. Kysymysten tulisi olla tarkkaan harkittuja, sillä usein lomakkeessa on rajallisesti tilaa. Yksinkertainen ja suoraviivainen lomake on erittäin tärkeä kyselyyn vastaajalle sekä myöhemmin tietojen tallentajalle. (OK-opintokeskus 2011; Menetelmäopetuksen tietovaranto 2010.)

Kyselylomakkeen alussa oli pieni saate vastaajalle, jossa kävi ilmi mitä kyselyllä tahdotaan selvittää ja miksi kysely tehdään. Saatteessa kerroin myös, että kesäretki ja tutkimus ovat osana ammattikorkeakoulun opinnäytetyötäni, ja että kyselyn vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Saatteesta jätin tietoisesti pois vastausohjeet, sillä laatimani kyselylomake oli hyvin yksinkertainen ja selkeä eikä mielestäni vastausohjeita tämän tyyppiselle kyselylomakkeelle ollut tarvetta. Kyselylomakkeessa oli neljä kohtaa vastattavana. Ensimmäisessä kohdassa kysyttiin mielipidettä retken onnistumisesta ja vastaajan tuli rastita yksi vaihtoehto viidestä, joka kuvasi parhaiten retken onnistumista. Toisessa kohdassa kysyin mielipidettä siihen, kuinka kohderyhmä oli otettu huomioon retkeä suunnitellessa. Myös tässä kohdassa vastaajan tuli rastita yksi vaihtoehto, joka kuvasi parhaiten hänen omaa

mielipidettään. Kyselylomakkeen kolmannessa kohdassa kysyttiin mielipidettä ruuasta, vierailukohteista sekä kuljetuksesta. Vastaaaja sai listata näistä asioista sekä hyviä että huonoja puolia. Neljäs kohta oli niin sanottu avoin kysymys, jossa vastaaja sai kirjoittaa muita kommentteja retkestä. Kyselylomakkeen lopussa kiitin vastaajia kyselyyn osallistumisesta. Fonttina kyselylomakkeessa käytin Comic Sans MS kokoja 10 ja 14. Saatuani kyselylomakkeen valmiiksi annoin sen opponenteilleni testattavaksi, jotta he saivat sanoa omia mielipiteitään lomakkeen rakenteesta.

6 RETKIKOHDE VAASA

Tässä luvussa esitellään Vaasan kaupunki, johon retkemme suuntautui, retkikohdeet, joissa päivän aikana vierailimme sekä kerrotaan retkipäivästämmme.

6.1 Vaasa

Vaasa sijaitsee länsirannikolla (KUVIO 1) ja se on Pohjamaan maakunnan suurin kaupunki. Vaasan kaupunki sijaitsee myös Merenkurkun kapeimmalla kohdalla, josta välimatka Suomesta Ruotsin Uumajaan on vai 80 kilometriä. (Turisti-info 2011.). Kaupungin asukasluku on noin 60 000. (Väestötietojärjestelmä 2011.) Kaupungin asukkaista noin 69 % on suomenkielisiä ja noin 25 % ruotsinkielisiä. Muuta äidinkieltä puhuvien osuus väestöstä on noin 6 %. (Vaasan kaupunki 2009.)

KUVIO 1. Vaasan sijainti (Haklift Ab Oy 2011.)

Vaasan kaupungin perusti Kaarle IX vuonna 1606 Pohjanmaan vanhimmalle saama ja kauppapaikalle. Vuonna 1852 kaupunki paloi ja se siirrettiin noin 7 kilometrin

päähän nykyiselle paikalleen. Kansalaissodan aikana 29.1.–3.5.1918 Vaasa toimi Suomen pääkaupunkina. (Vaasan kaupunki 2009.)

Vaasaan on hyvät liikenneyhteydet. Vaasaan pääsee suorilla lennoilla Helsingistä, Tukholmasta, Tallinnasta, Riikasta ja Uumajasta. Vaasaan on myös lyhin laivayhteys Ruotsista ja laivalla matkan taittaa 4 tunnissa. Vaasaan lentokenttä sijaitsee noin 10 kilometrin päästä keskustasta ja satama vain 5 minuutin päästä keskustasta. Juna- ja linja-autoasemat sijaitsevat ydinkeskustassa. (Vaasan kaupunki 2009.)

6.2 Vierailukohteet

Edvininpolku sijaitsee Vaasassa Asevelikylän ja Purolan rajamailla, ja se on tunnettu Edvin Hevoskosken tekemien ulkoilmataideteosten vuoksi. Aiheet teoksiin Edvin sai runoista ja saduista sekä Aleksin Kiven romaanista ”Seitsemän veljestä”, Väinö Linnan romaaneista ”Tuntematon sotilas” ja ”Täällä Pohjantähden alla”. Pat-saita polulla on yli sata. Alueella sijaitsee myös korsukylä, joka on myös saanut alkunsa Edvin Hevoskosken idean pohjalta. (Vaasan kaupunki 2009.)

Rewell Center on Pohjanmaan suurin kauppakeskus, jossa on yli 60 liikettä. Se sijaitsee Vaasan keskustassa torin laidalla. Rewell Center tarjoaa monipuoliset mahdollisuudet ostosten tekoon sekä lukuisia muita palveluita. Kauppakeskuksessa vierailee päivittäin yli 13 000 asiakasta. (Rewell Center 2011).

Sulvan Kestikievari sijaitsee Sulvan kylässä joka on noin 16 kilometriä Vaasan keskustasta. (Fonecta 2012.) Sulva kuuluu Mustasaaren kuntaan ja tänä päivänä Sulvan muodostaa Munsmo, Riimala ja Sulvan kirkonkylä. Asukkaita Sulvassa on 1892. (Solf 2011.) Sulvan Kestikievari on vuonna 1890 perustetuissa tiloissa toimiva a la carte ja teemaitoihin perustuva tilausravintola. Rakennukset peruskorjattiin 1990-luvun alussa. Pihapiihin hupaisa hääaitta ja luhti ovat lähialueelta siirrettyjä perinnerakennuksia. (Sulvan Kestikievari 2011.). Viikinki-teemaillat ovat Kesti-

kievarin tunnetuimmat palvelut, joissa on käynyt jo yli 60 000 henkilöä yhdeksän vuoden aikana. (Gastro Botnia 2011.)

6.3 Retkellä Vaasassa 1.7.2010

Viimein heinäkuun ensimmäinen päivä koitti ja samalla odotettu retkipäivä toimintakeskuksen kanssa.. Suuntasin toimintakeskukselle hyvissä ajoin klo 8.00 jälkeen, jotta meillä oli aikaa käydä läpi Toimintakeskuksen johtajan Eijan kanssa vielä viimeisiä ajatuksia. Retkelle osallistuvat työntekijät olivat myös saapuneet toimintakeskukselle tuohon aikaan. Ennen klo 9.00 alkoi toimintakeskukselle saapua myös asiakkaat sekä Ekmanin pikkubussi kuljettamaan retkeläisiä. Kaikki tuntuivat olevan innostuneita tulevasta retkestä. Lähtövalmistelut tehtyämme pääsimme matkaan noin klo 9.00. Ekmanin kuljettaja ajoi edellä pikkubussia, jossa siis asiakkaat matkustivat ja minä sekä toimintakeskuksen henkilökunta ajoimme tilaksilla perässä.

Matkaan Vaasaan kesti noin 60 minuuttia. Aluksi pysähdyimme Edvininpolulla. Kävelimme yhdessä pitkin polkua (KUVIO 3) ja ihastelimme polun varrella olevia ulkoilmataideteoksia (KUVIO 4). Etenkin toimintakeskuksen asiakkaiden keskuudessa teokset saivat paljon ihmettelyjä. Polulla oli niin paljon katseltavaa ja ihmeteltävää, että siellä olisi voinut viettää pidemmänkin aikaa (KUVIO 2).

KUVIO 2. Polulla riitti paljon katseltavaa

KUVIO 3. Pitkin Edvininpolkua

Valitettavasti sää kääntyi hieman meitä vastaan, sillä hetken kiertelyn jälkeen taivas alkoi jyristä sekä sadekuuro pääsi yllättämään meidät. Palasimme autoille ja jatkoimme matkaa Vaasan keskustaan.

KUVIO 4. Ulkoilmataideteoksia polun varrelta

Saavuttuamme keskustaan sade oli jo lakannut ja aurinko paistoi taas. Seuraavaksi suuntasimme kauppakeskus Rewell Centeriin, joka sijaitsee torin laidalla. Rewell Centerissä pistäydyimme kahvitauolla. Kahvitauon jälkeen kiertelimme kauppakeskusta pienissä ryhmissä noin tunnin verran. Innokkaimman shoppailijat kerkesivät tehdä paljon ostoksia niinkin lyhyessä ajassa.

Rewell Centerissä kiertelyn jälkeen kaikilla retkeläisillä alkoi jo ruokailu olla mielessä ja palasimme takaisin autoille. Jatkoimme keskustasta matkaa Mustasaareen Sulvan kylään, jossa meillä oli ruokailu varattu Sulvan kestikievarissa. Sinne matkaa Vaasan keskustasta oli noin 16 kilometriä. Sulvan kestikievaria ympäröi idyllinen pihapiiri 1800-luvun perinnerakennuksineen. Pihalla meidät vastaanotti ja toivotti tervetulleiksi kestikievariin paikan isäntä Tapani Hovi. Sisälle siirryttyämme menimme istumaan meille varattuun kabinettiin. Koska ruokailun yhteydessä meillä oli mexikolainen teemaruokailu, puimme päälle teemaan liittyvät ponchot ja sombreroit. Ruoka oli mexikolaista ja se tarjoi isoilta lankuilta (KUVIO 5). Tarjolla oli muun muassa nachoja, fajitaksia, jalopenopoppersseja sipulirenkaita, viher-salaattia, pariloitua kanaa, härkää ja possua sekä erilaisia kastikkeita. Ruokaa oli yllin kyllin ja kaikki näyttivät nauttivan ruuasta.

KUVIO 5. Ruokailu Sulvan kestikievarissa

Ruokailun yhteydessä taustalla soi latinalais-amerikkalaistamusiikkia. Syötyämme paikan isäntä Tapani esitti meille humoristisen musiikki-esityksen, jossa hän soitti kitaraa ja lauloi (KUVIO 6).

KUVIO 6. Kestikievarin isännän Tapanin musiikki-esitys

Ruokailun jälkeen meidän oli aika jatkaa matkaa takaisin kohti Pietarsaarta. Kotimatka kesti noin yksi ja puoli tuntia ja olimme toimintakeskuksella aikataulun mukaisesti klo 16.00. Retken päätteeksi annoin toimintakeskuksen henkilökunnalle vastattavaksi kyselylomakkeet retken onnistumisesta. Lomakkeet he saivat täyttää kaikessa rauhassa ja sovimme, että Eija toimittaa ne minulle myöhemmin. Retkelläiset ja henkilökunta tuntuivat olevan tyytyväisiä päivään. Myös minä olin erittäin tyytyväinen retkeen ja päivä jäi mieleeni mukavana ja onnistuneena kokemuksena.

7 RETKEEN LIITTYVÄN TUTKIMUKSEN TULOKSET

Kyselyyn, jonka tarkoituksena oli selvittää retken onnistumista, vastasivat kaikki kahdeksan retkelle osallistunutta toimintakeskuksen työntekijää. Kyselyyn vastaanesta enemmistö 6/8 oli täysin samaa mieltä, että kesäretki oli kokonaisuudessaan hyvin onnistunut. Yksi vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä, että retki oli onnistunut ja yksi vastaajista jokseenkin eriä mieltä. Kyselyn toisessa kysymyksessä kysyin, kuinka vastaajien mielestä kohderyhmä oli otettu huomioon retken suunnittelussa. 7/8 vastaajista oli täysin samaa mieltä, että kohderyhmä oli otettu hyvin huomioon suunnittelussa ja yksi vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä.

Kolmas kysymys oli avoin kysymys, jossa pyysin vastaajia kertomaan hyviä ja huonoja puolia retken ruuasta, vierailukohteista sekä kuljetuksista. Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että ruoka oli hyvää ja useimmat myös olivat maininneet, että sitä oli riittävästi. Retken hyviksi puoliaksi oli myös mainittu, että vierailukohteet olivat mielenkiintoisia. Vastaajista neljä oli sitä mieltä, että kuljetusmuoto oli mukava ja yksi vastaajista mainitsi vielä, että kuljetus vierailupaikoista toiseen oli mutkatonta.

Puolet vastaajista 4/8 ei ollut listannut retkestämme huonoja puolia. Kaksi vastaajista oli sitä mieltä, että ruuan hinta oli suhteessa kallis sen laatuun sekä yksi vastaajista olisi toivonut enemmän ohjelmaa kestikievarissa. Huonoina puolina oli myös listattu hyttyset sekä hankala maasto Edvininpolulla.

Kyselyn neljännessä kohdassa vastaajat saivat antaa muita kommentteja retkestä. Tähän kohtaan vastasi viisi kyselyyn vastaajaa. Tässä kohdassa vastauksissa tuli ilmi, että retkeläiset olivat olleet tyytyväisiä päivään ja pitivät ruuasta ja siitä, että ruokaa oli paljon tarjolla. Neljä vastaajista olisi myös toivonut minulta ”matkanjohtajana” enemmän ohjausta ja rohkeutta tehtävässäni.

8 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli perehtyä kehitysvammaisuuteen ja kehitysvammaisten mahdollisuuksiin matkailla Suomessa. Työn tarkoituksena oli myös suunnitella ja toteuttaa päivän kestävä retki Pietarsaaren toimintakeskuksen asiakkaille ja henkilökunnalle. Tavoitteenani oli suunnitella retkikokonaisuus, johon mahdollisimman moni pystyisi osallistumaan omasta liikkumis- ja toimintakyvystä huolimatta.

Neljästä eri retkiehdotuskokonaisuudesta toimintakeskus valitsi retkikohteeksi Vaasan, johon suuntasimme retkelle 1.7.2010. Retki Vaasaan, joka oli työn toiminnallinen osio, meni mielestäni oikein hyvin ja päivä oli hyvin antoisa ja mieleenpainuva. Sää oli retkipäivänä kaunis pienestä sadekuurosta huolimatta ja retkeläiset tuntuivat nauttivan päivästä.

Kyselylomakkeiden vastaukset olivat enimmäkseen positiivista luettavaa. Vastauksista tuli ilmi, että retkellä olisin voinut opastaa ja toimia ryhmän johtajana enemmän. Itse olen tässä asiassa samaa mieltä, mutta haastavaksi koin sen erityisesti, koska retkipäivänä matkustimme kahdella eri autolla. Lisäksi olimme päivän aikana jakautuneina pieniin ryhmiin ja tämä hankaloitti myös opastamisessa ja ryhmän johtajana toimimisessa. Lievä jännitys retken onnistumisesta ja kokemattomuus tämän kaltaisen retken järjestämisestä vaikutti myös minun toimintaani retkipäivänä. Retken suunnittelusta ja järjestämisestä opin kovasti uusia asioita ja uskon, että tämän retken järjestämistä kertyneestä kokemuksesta on minulle tulevaisuudessa hyötyä.

Opinnäytetyöprosessi eteni mielestäni kohtalaisen hyvin. Työn tekeminen on ollut mielenkiintoista, mutta myös haastavaa. Työtä tehdessä olen oppinut paljon uusia asioita kehitysvammaisuudesta, retken suunnittelusta ja järjestämisestä erityisryhmille ja etenkin olen oppinut kohtaamaan kehitysvammaisen ihmisen uudella tavalla. Olen kuitenkin hyvin tyytyväinen lopputulokseen ja siihen, että olen saavuttanut kaikki työlle asettamani tavoitteet, vaikka työn aikataulu venyi.

LÄHTEET

Autismi- ja Aspergerliitto Ry. 2010. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.autismiliitto.fi/autismin_kirjo. Luettu: 8.3.2010.

Finlex. 2012. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040021>. Luettu: 19.3.2012.

Fonecta. 2011. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.fonecta.fi/finddirections.ds?newSearch=true&display=&fromStreetWithCountry=&fromCityWithCountry=&fromRegion=&fromCounty=&fromMunicipality=&fromCountryWithCountry=FIN&locationType=manual&location=vaasa+&toStreetWithCountry=&toCityWithCountry=&toRegion=&toCounty=&toMunicipality=&toCountryWithCountry=FIN&locationType=manual&location=sulva>. Luettu: 19.3.2012.

Gastro Botnia. 2011. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.gastrobotnia.com/default.asp?P=63&flik=>. Luettu: 9.11.2011.

Haklift Ab OY. 2011. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.haklift.com/index.php/abt-huoltopalvelut-trukkihuolto>. Luettu: 9.11.2011.

Invalidiliitto Ry. 2010. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.invalidiliitto.fi/portal/esteeton.fi/fi/tieto-osio/esteettomyys/>. Luettu: 6.6.2010.

Kaski, M. & Manninen, A. & Mölsä P. & Pihko, H. 2001. Kehitysvammaisuus. Helsinki: WSOY.

Kehitysvammahuollon tietopankki. 2010. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.saunalahti.fi/kup/vammaist.htm>. Luettu: 14.3.2010.

Kehitysvammaisten tukiliitto Ry. 2010. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kvtl.fi/sivu/kehitysvammaisuus>. Luettu: 8.3.2010.

Lindstedt, J. 2012. Syrjintä etnisen alkuperän perusteella. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.oikeusasiamies.fi/dman/Document.phx?documentId=uo04110163531449&cmd=download>. Luettu: 28.2.2012.

Luoto, T. 2010. Kehitysvammaisten hoitajan haastattelu. Pietarsaari. 27.05.2010.

Malm, M. & Matero, M. & Repo, M. & Talvela, E-L. 2004. Esteistä mahdollisuuksiin. Helsinki: WSOY.

Menetelmäopetuksen tietovaranto. 2010. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>. Luettu: 5.12.2011.

OK-opintokeskus. 2011. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://ok-opintokeskus.fi/kyselylomake>. Luettu: 5.12.2011.

Rewell Center. 2011. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.rewellcenter.fi/tmp_sisasivu_site_1.asp?sua=1&lang=1&s=12&q=y. Luettu: 9.11.2011.

Rewell Center. 2011. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.rewellcenter.fi/tmp_sisasivu_site_1.asp?sua=1&lang=1&s=15. Luettu: 9.11.2011.

Rullaten Ry. 2009. Esteetöntä matkailupalvelua Suomessa 2009. Espoo: Rullaten ry.

Sulvan Kestikievari. 2011. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.sulva.fi/main.php?page=palvelut>. Luettu: 9.11.2011.

Suomi kaikille. 2012. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.suomikaikille.fi/finlandforall/index.php?option=com_content&view=article&id=32&Itemid=54&lang=fj. Luettu: 19.3.2012.

Suomi kaikille. 2012. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.suomikaikille.fi/finlandforall/index.php?option=com_content&view=article&id=12&Itemid=14&lang=fj. Luettu: 19.3.2012.

Solf. 2011. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.solf.fi/allmant.htm>. Luettu 6.1.2012.

Taskila, J. 2007. Kesäretkellä Kuopiossa. Retken suunnittelu ja toteuttaminen mielenterveyskuntoutujille. Opinnäytetyö. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Matkailun koulutusohjelma.

Turisti-info. 2011. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.turisti-info.fi/kunta-info/vaasan-kaupunki/>. Luettu: 9.11.2011.

Vaasan kaupunki. 2009. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://matkailu.vaasa.fi/WebRoot/291396/Page.aspx?id=1146679>. Luettu: 9.11.2011.

Verhelä, P. & Lackman, P. 2003. Matkailun ohjelmapalvelut. Helsinki: WSOY.

Vilkkä, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Väestötietojärjestelmä. 2011. Kuntien asukasluvut aakkosjärjestyksessä. Rekisteritilanne 30.9.2011. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://vrk.fi/default.aspx?docid=5154&site=3&id=0>. Luettu 9.11.2011.

Vähäsöyrinki, E. 2010. Pietarsaaren toimintakeskuksen johtajan haastattelu. 8.4.2010.

Mielipiteitä toimintakeskuksen kesäretken onnistumisesta

Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää toimintakeskuksen henkilökunnan mielipiteitä kesäretken onnistumisesta. Kesäretki sekä tutkimus on osa Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun matkailualan opinnäytetyötäni. Kyselyyn vastaaminen vie vain hetken aikaa ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

1. Mielestäni kesäretki oli kokonaisuudessaan hyvin onnistunut

- Täysin samaa mieltä Jokseenkin samaa mieltä
 Jokseenkin eri mieltä Täysin eri mieltä En osaa sanoa

2. Retken suunnittelussa oli hyvin otettu huomioon sen kohderyhmä

- Täysin samaa mieltä Jokseenkin samaa mieltä
 Jokseenkin eri mieltä Täysin eri mieltä En osaa sanoa

3. Mielipiteitä ruuasta, vierailukohteista sekä kuljetuksesta

Hyvät puolet?

Huonot puolet?

4. Muita kommentteja retkestä

Kiitos vastauksestasi!

Kesäretki Vaasaan 1.7.2010

Ohjelma:

- Lähtö toimintakeskuksesta klo 9:00
- Saapuminen Vaasaan n. klo 10:30
 - Kahvitauko kauppakeskus Rewell Centerissä
 - Edvininpolku
- Ruokailu Mustasaarella n. klo 12:30
 - Sulvan kestikievari - Mexikolainen fiesta-ilta
- Lähtö Vaasasta n. klo 15:00. Paluu Pietarsaareen n. klo 16:30.

Tervetuloa retkelle !

Lisätietoja retkestä Eijalta

PROJEKTISUUNNITELMA

Tehtävä	Ajoitus
Opinnäytetyön aloitus	Maaliskuu 2010
Toimeksiannon sopiminen	Huhtikuu 2010
Kesäretken suunnittelua – Kyselylomakkeen laatiminen – Ilmoitus retkestä	Huhti - kesäkuu 2010
Retkipäivä	01.07.10
Väliraportin palautus	Tammikuu 2012
Opinnäytetyön palautus tarkastukseen	Maaliskuu 2012
Valmiin työn esitys	Maaliskuu 2012